

Thema 2: Competenties in de kinderopvang

Inleiding door Jan Peeters

Jan Peeters begint met een uiteenzetting van de soorten opvang in Vlaanderen. Er is gesubsidieerde en niet-gesubsidieerde opvang. Om subsidie te kunnen ontvangen moet men erkend zijn en daarvoor moet men aan een aantal eisen voldoen. Dit geldt voor de kinderdagverblijven, de diensten van onthaalouders en de buitenschoolse opvang. Door de aantallen (kinderen in) erkende/niet erkende opvang wordt uiteindelijk aan slechts 20% van alle opvang in Vlaanderen kwaliteitseisen gesteld.

Ingaand op de achtergronden hiervan stelt Peeters dat als de kwaliteit van de kinderopvang tekort schiet dat niet meteen terug te zien is in de dagelijkse praktijk. Zolang die praktijk naar tevredenheid functioneert, wordt er ook geen behoefte gevoeld aan het stellen van kwaliteitseisen aan onthaalouders. Dat geldt overigens niet alleen voor Vlaanderen: nergens ter wereld worden er kwaliteitseisen aan onthaalouders gesteld.

Daar komt bij, dat de opleiding tot kinderverzorger er niet in is geslaagd een meerwaarde te bieden. In de jaren tachtig kende iedereen wel een onthaalmoeder die bekwamer werd bevonden dan een kinderverzorgster. Die was te veel bezig met de medische en hygiënische kant van de opvang, terwijl de praktijkervaring van de onthaalmoeders als veel waardevoller werd gezien.

Naar de mening van Peeters moet en kan dat anders. Er zou een bacheloropleiding aangeboden moeten worden. Tegelijkertijd moet ook doorstroming mogelijk worden: van niet-gekwalificeerd moet men kunnen opklimmen naar een bacheloropleiding en daarna zelfs naar een masteropleiding.

Overigens gaat het niet alleen om de competenties en kwaliteiten van de individuele leidster, maar ook om de samenstelling van de groep. Een derde van een team op een kinderdagverblijf zou geschoold moeten zijn op mastersniveau, een derde op het niveau van het secundair (middelbaar) beroepsonderwijs en een derde deel kan nog in opleiding zijn. Mensen met een secundaire beroepsopleiding hebben ondersteuning nodig van mensen met een bachelorniveau om goed te kunnen reflecteren op de eigen beroepspraktijk.

Het professionaliseren van de opvang is een kostbare zaak. De overheid in Vlaanderen denkt dat het veel goedkoper is om de kinderopvang commercieel te maken, om het helemaal over te laten aan de markt. Maar in de praktijk kost een kindplaats altijd zo'n 13 tot 15.000 euro per jaar.

Inleiding door Bert Fintelman

Fintelman verbaast zich vanuit zijn functie in de MBO-raad, over het gebrek aan opleidingen in Vlaanderen. Hij begint met te vertellen van het opleidingssysteem in Nederland.

In Nederland wordt er grote waarde gehecht aan de professionele kwaliteit van het opvangpersoneel. Het kabinet zet in op verbetering van de kwaliteit van bestaande opleidingen en van het personeel in de opvang. De impuls wordt vooral gezocht in verhoging van de kwaliteit van het pedagogisch handelen en het creëren van voorwaarden voor permanent leren en ontwikkelen. De kwaliteit van pedagogisch medewerkers, de groeps grootte en leidster-kind ratio zijn bepalende factoren voor de kwaliteit van de

kinderopvang. Bijvoorbeeld voor- en vroegschoolse educatie wordt veel beter inzetbaar als het opleidingsniveau van pedagogisch medewerkers hoger is. Een belangrijk deel van de medewerkers in de kinderopvang komt binnen met een Middelbare Beroeps Opleiding (MBO).

In het onderwijs wordt er onderscheid gemaakt in opleidingscompetenties en beroepscompetenties. Met het competentiegerichte beroepsonderwijs probeert men samenhang tussen deze verschillende competenties aan te brengen. Dit alles ligt vast in een zogeheten kwalificatiedossier. Dit dossier is tot stand gekomen door overleg van werkgevers- en werknemersorganisaties in het beroepsonderwijs, onder regie van een kenniscentrum dat de verbinding tussen branche en beroepsonderwijs als belangrijke taak heeft. Het kwalificatiedossier is ten slotte door de minister vastgesteld.

Bespreking

Tijdens de bespreking die volgt op de beide inleidingen komen een aantal zaken aan de orde:

Wie kunnen de opleiding volgen? Kunnen ook volwassenen daaraan deelnemen?

Jongeren kunnen vanuit het voortgezet onderwijs, het VMBO, instappen. Voor volwassenen is het mogelijk de opleiding te volgen op basis van EVC (eerder verworven competenties). Om deze vast te stellen wordt een EVC-assessment afgenomen. Daarmee wordt beoordeeld op welk niveau de student staat. Met het assessment rapport kan de persoon naar de gewenste school. De school kiest zelf welke vrijstellingen of gedeeltelijke vrijstellingen de student krijgt op basis van de rapportage. De ROC's (regionale opleidingscentra) kennen verkorte trajecten voor volwassenen.

Opleiding en competenties

Aan de hand van de presentaties valt op te maken dat Nederland op het gebied van kwalificatie in de kinderopvang voorloopt op Vlaanderen, zo wordt opgemerkt. Kwaliteit en kwalificatievereisten zijn unaniem met elkaar verbonden.

Hier wordt tegenin gebracht dat kwaliteit niet alleen door opleiding wordt bepaald. Het wordt wel belangrijk gevonden om ook in Vlaanderen een opleidingstraject te creëren. Minstens op bachelorniveau. Men wil in Vlaanderen zeer zeker werken aan competentiebeleid. Maar dat hoeft niet per se via opleidingen. Competenties worden op meerdere manieren verworven en daarvan is opleiding slechts één gegeven. Daarnaast wordt het ook belangrijk gevonden om toevoer van niet-geschoolden mogelijk te blijven maken, vanwege activering van die doelgroep.

Kwaliteit

Een Vlaamse deelnemer vraagt zich af of de situatie in Nederland wel zo rooskleurig is als in de presentatie werd geschetst. Er werd immers ook verteld van het kabinetsbesluit 40 miljoen euro te investeren in een kwaliteitsimpuls. Blijkbaar valt er nog wel het één en ander te verbeteren.

Van Nederlandse zijde wordt opgemerkt dat de opvangsector in Nederland flink is gegroeid: 26% in de dagopvang, 45% in de buitenschoolse opvang en 200% in de gastouderopvang. Om met zo'n grote groei ook de kwaliteit op peil te houden, is de extra impuls nodig.

De kinderopvang is in Vlaanderen ook sterk gegroeid. Daar zaten niet de nodige competentieversterkende trajecten achter. Het wordt overigens als te beperkt gezien om kwaliteit alleen met onderwijstrajecten in te vullen. Blijkbaar zijn er andere aspecten dan opleiding, die ervoor zorgen dat er sprake is van kwaliteit in de kinderopvang. Los van het feit dat het misschien niet goed gesteld is met het kwalificatieniveau in de Vlaamse kinderopvang, is een deelnemer van mening dat het doorgaans wel goed zit met de kwaliteit ervan. Het is

moeilijk om te benoemen welke factoren, naast kwalificatie, van invloed zijn op het begrip kwaliteit. De deelnemer merkt op dat ouders bij onvoldoende kwaliteit wel zouden klagen en dat daar in Vlaanderen geen sprake van is. Hier wordt tegenin gebracht dat ~~geen bericht~~ niet hetzelfde hoeft te zijn als ~~goed bericht~~ omdat ouders niet altijd vergelijkingsmateriaal hebben.

In dit verband wordt het Nederlandse voorbeeld van BOINK, de belangenvereniging van ouders in de kinderopvang, een interessant gegeven gevonden, dat in Vlaanderen ook nuttig zou kunnen zijn.

Al met al wordt het duidelijk dat er van beide zijden een zeer verschillende invulling wordt gegeven aan het begrip kwaliteit en de rol van competenties en opleiding daarin.

Doorlichting

Het feit dat in Vlaanderen de kinderopvang door één instantie wordt geregeld, namelijk Kind en Gezin, maakt een goed kwaliteitsbeleid mogelijk. Er is één instantie die op coherente wijze criteria voor kwaliteit kan vastleggen. Daarnaast wordt opgemerkt dat het goed zou zijn om eens in de vijf jaar een doorlichting van de hele sector te maken, zodat er helderheid is over de stand van zaken ten aanzien van de kwaliteit en de kwantiteit van het aanbod. Hierbij wordt ingebracht dat er dan niet alleen gekeken moet worden naar opleidingsniveau als onderdeel van kwaliteit. Ook de hoogte van het salaris en de status van het beroep spelen een rol. Het gaat om een samenspel van zaken. De financiële draagkracht van de aanbieder en de kwaliteit zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden.

Dagvoorzitter Wil Verniest sluit de discussie af, door te stellen dat het nog niet mogelijk is om een beleidsaanbeveling te formuleren inzake competentiebeleid. Het onderwerp competenties is nog zeker niet afdoende behandeld. Deze sessie kan gelden als een inleiding en toelichting op het thema die in een tweede expertmeeting verder uitgewerkt moet worden, om dan eventueel te komen tot beleidsaanbevelingen.